

บทที่ ๔

อิทธิพลการสอนวิปัสสนากรรมฐานของพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อ ทองใบ ปกสฺสโร) ที่มีต่อชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาแนวทางการสอนธรรมของพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อ ทองใบ ปกสฺสโร) ในระบบต่าง ๆ แล้ว ทราบว่าอิทธิพลการสอนวิปัสสนากรรมฐานของพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อ ทองใบ ปกสฺสโร) ต่อชุมชนวัดนาหลวงตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ได้แสดงออกมาเป็น ๖ ด้าน ดังนี้

๔.๑ อิทธิพลต่อการยกระดับศีลธรรม

พระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อทองใบ ปกสฺสโร) ได้จัดโครงการอบรมปฏิบัติธรรมเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนตลอดปี ทำให้ผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมปฏิบัติธรรมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือมีความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติตนตรงตามหลักศีลธรรมได้เป็นอย่างดี การที่บุคคลได้ปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมเพื่อให้ชีวิตจิตใจเจริญยิ่งขึ้นไปตามลำดับนั้นก็หมายความว่าศีลธรรมก็ได้ถูกยกระดับให้สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าแนวคำสอนของท่านนั้นมุ่งเน้นเพื่อให้ศิษยานุศิษย์ มีคุณสมบัติ ๔ ประการคือ การเจริญกาย การเจริญศีล การเจริญจิต และการเจริญปัญญา ในที่นี้ได้แบ่งหลักศีลธรรมออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับต้น ได้แก่ เบญจศีล-เบญจธรรม ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ และระดับสูง ได้แก่ อริยมรรคมี องค์ ๘ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ เบญจศีล-เบญจธรรม

เบญจศีล-เบญจธรรมนี้ เป็นหลักแห่งความเป็นมนุษย์ขั้นพื้นฐาน ที่เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ซึ่งมนุษย์ควรรักษาเป็นประจำ เพื่อเป็นการควบคุมกายวาจาและใจของตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียนเป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดในการสัมภาษณ์ดังนี้

หลักเบญจศีล-เบญจธรรมเป็นข้อปฏิบัติอันดีงามที่มนุษย์ควรรักษาเป็นนิจ เพราะการฆ่า การเบียดเบียนทำให้ผู้อื่นได้รับทุกข์ทรมานนั้นเป็นสิ่งไม่ควรทำ ควรมีความรักความเมตตาต่อกันเสมอ เว้นจากการคดโกงละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ควรประกอบอาชีพที่สุจริตไม่มีทุจริตคอร์รัปชัน^๑ เว้นจากการประพฤติดุร้ายในทางกาย อันเป็นการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน ควรสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ถ้ามีรักก็ให้มีความจริงใจในคู่ครองของตน ไม่ควรนอกใจคู่

^๑ สัมภาษณ์ นายประมวล จันทศักดิ์, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สามีภรรยาของตน^๒ เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ควรกล่าววาจาด้วยคำสัตย์จริงเสมอ ซึ่งจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในตน แม้ในวงสังคมส่วนรวมถ้าทุกคนต่างก็พูดจากันด้วยคำสัตย์จริงแล้ว จะเป็นสังคมน่าอยู่ มีความสามัคคีปรองดอง เป็นที่ไว้วางใจกันและกันได้ ในวงการทำธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้ดีก็อาศัยคำสัตย์นี้เป็นปัจจัยช่วยสนับสนุนในส่วนหนึ่งด้วย^๓ เว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุรา เมรัยและสิ่งเสพติดทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท และถือว่าเป็นอบายมุขอันเป็นทางแห่งความเสื่อมในวิถีชีวิต ฉะนั้นจึงควรมีสติยับยั้งความคิดให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท แม้ในขณะนี้ก็ได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนเลิกเหล้า บุหรี่ เพราะมองเห็นโทษของมันที่ทำให้คนเกิดโรคภัย และอุบัติเหตุด้วย^๔ โดยเฉพาะอุบัติเหตุที่เกิดจากการดื่มสุราเมาแล้วขับในแต่ละปีมีตัวเลขที่สูงมาก เมื่อเราไม่ดื่มไม่ลองไม่ติดชีวิตและทรัพย์สินก็ปลอดภัยได้ชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างมีสติตั้งอยู่พื้นฐานแห่งความไม่ประมาท^๕

๔.๑.๒ กุศลกรรมบถ ๑๐

กุศลกรรมบถ ๑๐^๖ คือ ทางแห่งความดี หรือกรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความสุขความเจริญ เป็นข้อปฏิบัติพัฒนาชีวิตจิตใจให้สูงขึ้น โดยการละบาปกรรมชั่วที่จะบังเกิดแต่กายวาจาและใจ ที่เรียกว่าทุจริต ๓ ซึ่งพระราชสิทธิอาจารย์ไต้พร้าสอนปลูกฝังหลักกุศลกรรมบถนี้ให้แก่สานุศิษย์ทั้งหลาย และนำแนวทางแห่งความดีงามนี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต จนกระทั่งได้รับผลดีเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม และการส่งเสริมคุณธรรมในจิตใจให้สูงขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดในการสัมภาษณ์ดังนี้

การดำเนินชีวิตตามหลักกุศลกรรมบถเป็นแนวทางพัฒนาชีวิตให้เจริญตามลำดับทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ ความประพฤติทางกาย เช่น เว้นจากการเช่นฆ่าเบียดเบียนกันและกัน ควรมองว่าเรารักชีวิตฉันใดคนอื่นก็รักชีวิตฉันนั้น เว้นจากการลักขโมยทรัพย์สินของคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยวิธีการใด ๆ แล้วได้ทรัพย์สินของคนอื่นมาก็ถือว่าไม่สุจริต เว้นจากการล่วงละเมิดของรักและหวงแหนของผู้อื่น ควรมีความรักความจริงใจต่อคู่สามีภรรยาซึ่งจะช่วยเสริมสร้างครอบครัวให้เป็น

^๒ สัมภาษณ์ นางสมหวัง พุนพะเนา, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์ นางสุภัค จันทชาติ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์ นายเหลื่อ ะโรหะ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ นายวรัญญู ไวสู้ศึก, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๖ คำว่า กุศลกรรมบถ แปลว่า ทางแห่งความดี, ทางทำความดี, กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ ประการ คือ ก.กายกรรม ๓ ได้แก่ ๑.เว้นจากปลงชีวิต ๒.เว้นจากถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้โดยอาการขโมย ๓.เว้นจากประพฤติผิดในกาม ข.วจีกรรม ๔ ได้แก่ ๔.เว้นจากพูดเท็จ ๕.เว้นจากพูดส่อเสียด ๖.เว้นจากพูดคำหยาบ ๗.เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ ค.มโนกรรม ๓ ได้แก่ ๘.ความไม่คิดฟุ้งเลื่องอยากได้ของเขา ๙.ความไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น และ ๑๐.ความเห็นชอบถูกต้องตามคลองธรรม, ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓๔.

ครอบครัวยุ่นเข้มแข็งได้ด้วย การปฏิบัติตนตามข้อนี้จะช่วยให้ปลอดภัยจากโรคต่าง ๆ เช่น โรคเอดส์ เป็นต้น^๗

ความประพฤติดังกล่าว คือ ควรพูดจาด้วยคำสัตย์จริง การพูดจาไพเราะอ่อนหวานย่อมเป็นที่พอใจของคนฟัง ดังคำคมเกี่ยวกับปากว่า อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย แม้เจ็บอ้อมหิ้นแสนก็แคลนคลาย เจ็บจนตายถ้าถูกเห็บให้เจ็บใจ คำพูดที่ดีก็เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจได้ ในสังคมใดที่มีคนพูดจาเหลวไหลพูดแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง พูดในสิ่งที่ผิดให้เป็นสิ่งที่ถูกพูดในสิ่งที่ถูกให้เป็นสิ่งที่ผิด พูดยุยงส่งเสริมให้เกิดความเกลียดชังแบ่งฝายอย่างนี้ก็มีแต่ความแตกแยก จะหาความสามัคคีความสุขในสังคมได้อย่างไร^๘ ฉะนั้นการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือในสังคมก็ควรเว้นจากการพูดเท็จ พูดคำหยาบคาย พูดส่อเสียดให้เกิดความแตกแยก พูดเพื่อเจ้าไร้สติ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีปรองดอง ความสงบสุขในสังคม^๙ ความประพฤติดังกล่าว คือ ควรเว้นจากความละโมภคยจ้องอยากได้ของเขา มาเป็นของตัวเอง แต่ควรพยายามทำให้ได้ในสิ่งที่ตนควรได้ และพึงพอใจในสิ่งที่ได้มาตามความสามารถ เว้นจากการคิดร้ายต่อผู้อื่น ควรมีจิตเมตตา แม้ว่าเขาคอนั้นจะเคยเป็นศัตรูคู่ริกันมาก่อน บุคคลพึงเว้นจากมิจฉาภิภูมิจิต คือความเห็นผิดจากคลองธรรม อันจะนำไปสู่การกระทำความชั่วทั้งปวง เพราะบาปกรรมชั่วที่บุคคลทำไปแล้วทั้งในที่ลับหรือที่แจ้ง มีแต่โทษเป็นทุกข์เดือดร้อนโดยส่วนเดียว ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใดย่อมไม่พ้นจากความชั่วทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ความชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่า เพราะความชั่วทำให้เดือดร้อนในภายหลัง”^{๑๐} “คนทำบาปถึงจะเหาะขึ้นไปในอากาศก็ไม่พ้นจากบาปกรรม ถึงจะดำลงไปกลางทะเลก็ไม่พ้นบาปกรรม เพราะไม่มีแผ่นดินส่วนไหนที่คนทำบาปยืนอยู่แล้วจะพ้นจากบาปกรรมได้”^{๑๑}

จากที่กล่าวมาพอสรุปความได้ว่า พระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อดองใบ ปภสสโร) ได้สั่งสอนให้บุคคลควรงดเว้นจากการทำบาปอกุศลโดยเด็ดขาด จงหมั่นประกอบความดีที่เป็นกุศลกรรม เพราะเป็นแห่งความเจริญ หรือเหตุแห่งการพอกจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วจิตใจก็จะเข้มแข็งเบิกบานอยู่เย็นเป็นสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๔.๑.๓ อริยมรรคมีองค์ ๘

อริยมรรคมีองค์ ๘^{๑๒} คือ ทางมีองค์แปดประการอันประเสริฐ หรือทางที่ให้ผู้ปฏิบัติให้เป็นผู้ประเสริฐ ที่พระพุทธเจ้าทรงทดลองปฏิบัติมาแล้ว และทรงประกาศว่าเป็นหนทางที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติไปสู่ความสะอาด สงบ สว่าง พระพุทธองค์ตรัสว่า ตราบใดที่มรรคมีองค์ ๘ นี้ยังมีอยู่

^๗ สัมภาษณ์ นางมะลิวรรณ โคตรโสภณ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๘ สัมภาษณ์ นางณัฏฐิศา ไตรพิพัฒน์พงษ์, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๙ สัมภาษณ์ นายเผด็จ พลสรรค์, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๑๔/๑๓๑.

^{๑๑} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๒๗/๗๑.

^{๑๒} ที.สี. (ไทย) ๙/๓๙๕/๑๖๕.

และมีผู้ปฏิบัติตาม トラบนั้นโลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์^{๑๓}มรรคมืองค์ ๘ เปรียบเหมือนประตูไปสู่พระนิพพาน ซึ่งมีการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

๑. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ หมายถึง พฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลมีศูนย์รวมเริ่มต้นที่มโนกรรม โดยมีความรู้แจ้งชัดในอริยสัจ ๔ ว่า ความทุกข์คืออะไรสาเหตุของทุกข์เกิดจากอะไร ความดับทุกข์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และอริยมรรคคือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์มีอยู่จริง การเข้าใจชัดว่าอะไรคือกุศลและอกุศล^{๑๔} การเข้าใจแจ่มแจ้งในไตรลักษณ์ ว่า อนิจจัง สภาวะไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกขัง สภาวะที่เป็นทุกข์ทนอยู่ไม่ได้ อนัตตา ความไม่มีตัวตนที่จะให้เข้าไปยึดถือ การเข้าใจในความเป็นปัจเจกการ คือการอาศัยกันและกันเกิดขึ้นของสิ่งนั้น ๆ ที่เป็นไปเหตุปัจจัย

๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ คือความดำริในการออกจากกาม (เนกขัมมสังกัปปะ) ความดำริในการไม่ผูกพยาบาท (อพยยาบาทสังกัปปะ) ความดำริในการไม่เบียดเบียน (อวิหิงสาสังกัปปะ)

๓. สัมมาวาจา การเจรจาชอบ หมายถึงการพูดที่เกิดจากความเมตตาและปัญญารวมทั้งเจตนาที่ดีโดยงดเว้นจากการพูดที่มีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ (๑) การพูดคำเท็จ ไม่ตรงต่อความเป็นจริง (๒) การพูดคำส่อเสียด ยุยงให้เกิดความแตกแยกสามัคคี (๓) การพูดคำหยาบแข็งกระด้างไม่รื่นหู(๔) การพูดคำเพ้อเจ้อไร้ประโยชน์ทั้งแก่ตนและผู้อื่น

๔. สัมมากัมมันตะ การทำการทำงานชอบ (Right Action) หมายถึงการกระทำที่งดเว้นจากการเบียดเบียนทำลายชีวิต การล่วงละเมิดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น และการประพฤติดีกในกาม ในทางตรงกันข้ามเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้ประพฤติ คือ (๑) การทำทุกอย่างด้วยเมตตาจิต (๒) อนุเคราะห์เกื้อกูลสรรพสัตว์ (๓) การเคารพในสิทธิ์และทรัพย์สินของผู้อื่น (๔) การให้เกียรติแก่สตรีเพศด้วยการไม่ล่วงล้ำเสรีภาพ ยอมรับความแตกต่างของกันและกัน^{๑๕}

๕. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ การประกอบกิจการงานที่สุจริต เว้นการเลี้ยงชีพด้วยการโกง หลอกลวง ทุจริตคอร์รัปชั่น การประจบสอพลอ^{๑๖} การใช้เครื่องหมายนิมิตให้เข้าใจผิดการบีบบังคับคู่เชื้อ การต่อลาภด้วยลาภและมิฉฉาชีพออย่างอื่น เช่น การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การค้าสัตว์เพื่อนำไปฆ่า การค้าสุรายาเสพติดและการค้ายาพิษ

๖. สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ หมายถึงการใช้ความพยายามไม่ทอดทิ้งมุ่งมั่นเสมอในการประกอบความเพียร ๔ ประการ คือ (๑) สังวรปธาน เพียรระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น (๒)

^{๑๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๔/๑๖๔.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาธรรมาภินันท์ (บุญทัน อคฺคธมฺโม), เจ้าอาวาสวัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวสุรณิ กิจโกศล, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายวีระยุทธ คำสียา, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ปหานปธาน เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว (๓) ภาวนาปธาน เพียรทำความดีให้เกิดขึ้นในตน และ (๔) อนุรักษนาปธาน เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่และให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป^{๑๗}

๗. สัมมาสติ การตั้งสติไว้ชอบ หมายถึงความระลึกได้ ความตื่นตัวต่อหน้าที่หรือภาวะที่จิตรู้เท่าทันอารมณ์ทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ความไม่ประมาทใน (๑) กายานุปัสสนา การมีสติสัมปชัญญะและความเพียรทางจิตอันเป็นเครื่องเผากิเลส คือความระลึกทั่วในเรื่องราวร่างกายและอิริยาบถน้อยใหญ่ของกาย (๒) เวทนานุปัสสนา การระลึกทั่วเมื่อรู้สึกสบายไม่สบายหรือเฉย ๆ (๓) จิตตานุปัสสนา การระลึกทั่วว่าจิตกำลังเศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว เป็นสมาธิหรือไม่เป็นสมาธิ และ (๔) ธัมมานุปัสสนา การระลึกทั่วว่าอารมณ์อะไรเข้ามาในจิตใจ และพิจารณาให้รู้แจ้งถึงสิ่งเหล่านั้นว่าล้วนแต่ตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ทั้งสิ้น

๘. สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบ (Right Concentration) หมายถึงความตั้งใจมั่นหรือภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว ไม่ส่ายมาสู่อารมณ์ที่มีได้กำหนดโดยทั่วไป สมาธิมี ๓ ระดับ คือ (๑) ขณิกสมาธิ สมาธิชั่วขณะ คือมีจิตในจดจ่อแน่วแน่ซึ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันทั่วไป (๒) อุปจารสมาธิ คือสมาธิเฉย ๆ หรือจวนเจียนจะแน่วแน่ (๓) อัปปนาสมาธิ คือสมาธิที่แน่วแน่สนิท ถือเป็นสมาธิขั้นสูงสุดเป็นผลสำเร็จของการเจริญสมาธิหรือสมถะ^{๑๘} เป็นสมาธิในระดับฌาน จิตที่เป็นสมาธิแล้วจะยังผลให้เกิดคุณลักษณะดังนี้ คือ (๑) แข็งแรงมีพลังมาก (๒) ราบเรียบสงบซึ้ง (๓) ไสกระจ่าง (๔) นุ่มนวลควรแก่การทำงานในการเจริญสมาธิไม่ว่าจะในระดับใดย่อมนำไปสู่การมีชีวิตอย่างมีความสุขแท้ในปัจจุบัน และจะเป็นสื่อไปสู่ความเป็นบุคคลมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และประการสำคัญคือการนำไปสู่ความรู้แจ้งพระนิพพานสิ้นอาสวะทั้งปวง ผู้ที่ดำเนินตามอริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ก็จะบรรลุถึงอมตธรรม คือพ้นจากไม่ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เข้าถึงสุขอันไพบูรณ์

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า พระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อดวงใบ ปกสโร) ได้นำหลักศีลธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสั่งสอนศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจ ได้นำไปเป็นแนวทางดำเนินชีวิตของตนจนได้รับประโยชน์ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ทำให้เกิดความศรัทธาเลื่อมในพระรัตนตรัย รู้จักละอายชั่วกลัวบาป มีจิตมุ่งหมายต่อการสร้างคุณงามความดีด้วยการรักษาศีล เจริญสมาธิ ภาวนา ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างบารมีธรรมให้แก่ตนเอง ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขทั้งปัจจุบันและอนาคต

๔.๒ อิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจและพัฒนาวัตถุ

พระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อดวงใบ ปกสโร) มีแนวคิดในด้านการพัฒนาที่ควบคู่กันไป ๒ ด้าน คือ การพัฒนาจิตใจกับการพัฒนาวัตถุ เมื่อจะอบรมปฏิบัติธรรมก็ต้องเลือกสถานที่สัปปายะให้เหมาะแก่การภาวนาจิต ซึ่งท่านได้พิจารณาเห็นถึงประโยชน์เกื้อกูลแก่กันเช่นนี้ จึงได้เร่งรัดพัฒนาทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุ

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระมหาสุบรรณ ธีธมโม, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๘} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๐๖/๓๓๕-๓๓๗.

๔.๒.๑ การพัฒนาจิตใจ

ชีวิตเกิดมาพบโลก มิใช่โลกเกิดมาพบเรา การเกิดมาก็เพื่อศึกษาหาความรู้ อบรมพัฒนา หวังเชิดชูตนให้พ้นโง่เขลา จึงควรทำกายให้ใสใจฉลาดด้วย ศิล สมาธิ ปัญญา ที่เรียกว่า ธรรมวินัย ที่มีสภาพว่างเปล่าเสมอ มองโลกภายนอกด้วยญาณผ่องใส มองโลกภายในด้วยปัญญาอันแจ่มแจ้ง คุณแล้ว มีเพียงกองทุกข์มากกว่ากองสุข ถ้ามองเห็นไม่หมดก็กำหนดไม่ทัน รู้ไม่ทั่วจึงเอาตัววิ่งตามมัน ห้ามไม่ให้วิ่งเอาใจเป็นทาสฉลาดไม่พอจึงต้องจ้องค้นหา ปัญญาไม่รอบจึงหอบขันธไป^{๑๙} ฉะนั้น ต้องฉลาดในการยกจิตของตนขึ้นมาศึกษาอบรมจิต ทำจิตของตนให้ขาวรอบ ทำให้แข็งแกร่งเหมือนกับคมมีดที่คมกริบ ฟันต้นไม้ฟันอะไรก็ทำให้ขาดกระจุยไป เหมือนกับจิตของเราแทงทะลุ ทำลายโลภะ โทสะ โมหะ ได้ จนเป็นอโลภะ อโทสะ อโมหะ ^{๒๐}

การพัฒนาจิตใจต้องเป็นไปเพื่อลดความความโลภ โกรธ หลง ที่ครอบงำอยู่ทำจิตให้สงบ ธรรมาคาจิตเป็นของไม่อยู่นิ่งเป็นของมีกิริยาไหวตัวอยู่เรื่อยๆ ฉะนั้นจิตใจของเราจึงไม่มีกำลัง การทำจิตให้มีกำลังก็คือการทำจิตให้สงบ ไม่ใช่ทำจิตคิดนั่นคิดนี่ไปต่าง ๆ ให้อยู่ในขอบเขตของมันพอเหมาะพอดี ^{๒๑} จิตคิดหยั่งรู้ธรรมชาติ มี๓ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ภายเห็นทั่วถึงธรรมดา มี๔ เกิด แก่ เจ็บ ตาย วชิรรอบรู้ด้วยสังขธรรม มี๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ^{๒๒} กล่าวได้ว่า การพัฒนาจิตต้องดำเนินตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดปัญญาฉลาดรู้เท่าทันในทุกข์ แล้วละทุกข์นั้นเสีย จึงจะเป็นผู้รู้ตื่น เบิกบาน ว่าง โปร่ง เย็น

๔.๒.๒ การพัฒนาวัตถุ

พระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อดองใบ ปกสฺสโร) อบรมสั่งสอนให้ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง มองเห็นว่าวัดเป็นสถานที่รองรับในเรื่อง “รมณียสถาน” มีความสงบเยือกเย็นและเหมาะสมเป็นที่พักใจเป็นแหล่งพัฒนาจิตเพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต^{๒๓} ที่ท่านได้เป็นผู้นำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปสู่เป้าหมายที่แท้จริง คือ กระบวนการพัฒนาจากศีล และสมาธินำไปสู่ความมีปัญญาในการแก้ไขปัญหาทั้งปวงแล้วสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ท่านเจ้าคุณพระราชสิทธิอาจารย์ได้ริเริ่มจัดสร้าง และบูรณปฏิสังขรณ์อาคาร กุฏิ วิหาร เพื่อเป็นสถานที่รองรับ อำนาจความสะอาดแก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่มาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและสาธารณประโยชน์ทั่วไป^{๒๔}

อีกอย่างหนึ่ง การพัฒนาในด้านถนนหนทางได้ถูกปรับแต่งให้พอเหมาะแก่การคมนาคมด้วยพื้นถนนลูกรัง แต่ยังคงสภาพธรรมชาติไว้ สำหรับไฟฟ้าและน้ำสำหรับบริโภคอุปโภค ก็เพียง

^{๑๙} พระภาวนาวิสุทธิจารย์ (ทองใบ ปกสฺสโร), ธรรมธาราชุดธรรมาวุธ, (อุดรธานี: หจก.ประสิทธิ์ สเทชนเนอร์และการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๔๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระชนประเสริฐ ชุตินธโร, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระสังคม คนธิโก, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระบุญชอบ กนตวีโร, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาธรรมาภินันท์ (บุญทัน อคฺคธมฺโม), เจ้าอาวาสวัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสุตติสรธรรม, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

พอที่จะรองรับคณะพุทธศาสนิกชนผู้มาปฏิบัติธรรมได้เป็นจำนวนมาก เรียกได้ว่า น้ำไหล ไฟสว่าง หนทางสะดวก ที่พักสบาย ธรรมะสงบ หลากหลายญาติธรรม ตั้มน้ำธรรมชาติ^{๒๕}

๔.๓ อิทธิพลต่อการการอนุรักษ์ป่าไม้

สมัยครั้งที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนชีพ ชีวิตของพระองค์จะมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับป่ามาโดยตลอด นับแต่ประสูติ พระองค์ใช้ป่าบำเพ็ญเพียรมาตั้งแต่ครั้งที่ยังมิได้ตรัสรู้ เมื่อตรัสรู้แล้วก็ทรงใช้ป่าเป็นที่พำนัก เป็นที่อบรมสั่งสอนพระสาวก ทำให้ชาวพุทธทั่วไปเกิดความรู้สึกที่ดีต่อป่าเขาตลอดมา ต้นไม้ให้ร่มเงาให้ความชุ่มชื้นแก่แผ่นดินอันเป็นเหตุให้เกิดต้นน้ำลำธาร ที่สำคัญเป็นโรงงานผลิตอาหาร และยารักษาโรคขนาดใหญ่ให้กับสรรพสัตว์ทั้งหลายในโลก และพระพุทธเจ้ากับป่าไม้ถ้าหากจะกล่าวให้เห็นชัดเจนก็คงจะต้องดูจากสังเขปนิยสถาน ๔ อันได้แก่

๑. ประสูติ ณ ป่าลุมพินีวัน ระหว่างพรมแดนกรุงกบิลพัสดุ์ กับกรุงเทวทหะ
๒. ตรัสรู้ ณ ภายใต้ต้นโพธิ์ นครราชคฤห์
๓. ทรงแสดงปฐมเทศนา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แคว้นกาสินครพาราณสี
๔. เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ โคนไม้สาละ แคว้นมัลลกะชัตริย์^{๒๖}

ในวนโรปสูตรว่าด้วยป่าไม้ เทวดาทูลถามว่า บุญย่อมเจริญทั้งกลางวันและกลางคืน ตลอดกาลทุกเมื่อ แก่ชนเหล่าไหน ชนเหล่าใดดำรงอยู่ในธรรมสมบุรณ์ด้วยศีล ย่อมไปสู่สวรรค์ พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า ชนเหล่าใดปลูกสวนอันนารัณมัย^{๒๗} ปลูกป่า สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ บ่อน้ำ และให้ที่พักอาศัย บุญย่อมเจริญแก่ชนเหล่านั้น ทั้งกลางวันและกลางคืน ตลอดกาลทุกเมื่อ ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบุรณ์ด้วยศีลแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์อย่างแน่นอน ^{๒๘}

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สำรวมด้วยปาติโมกข์ สังวรอยู่ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษที่มีประมาณน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาทั้งหลาย คู้ครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภค หมั่นประกอบความเพียรในเครื่องตั้งอยู่ตลอดเวลา ปฐมยาม มัชฌิมยาม และปัจฉิมยาม หมั่นประกอบความเพียรในการเจริญโพธิปักขิยธรรมอย่างต่อเนื่อง มีปัญญาอยู่เป็นอุปายในกิจการทั้งปวงภิกษุนั้นอาศัยเสนาสนะที่สงัด เช่น ป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ดง ที่แจ้ง กองฟาง ที่สงัดมีเสียงน้อย มีเสียงอีกทีน้อย ไม่มีคนสัญจรไปมา ไม่มีคนพลุกพล่านเหมาะเป็นที่หลีกเร้น ภิกษุนั้นอยู่ป่า อยู่โคนไม้ หรืออยู่เรือนว่าง นั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรงดำรงสติมั่นมุ่งเฉพาะกรรมฐานเรือนว่าง หมายถึง ที่ที่สงัด คือเสนาสนะ ๗ อย่าง เป็นป่า และโคนไม้ ได้แก่ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำป่าช้า ป่าช้า (ป่าละเมาะ) ที่แจ้ง ล้อมฟาง^{๒๙} เมื่อเราศึกษาในประวัติของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ตั้งแต่อดีตจนถึงพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน จะเห็นว่าทุกพระองค์จะตรัสรู้ในป่าทั้งสิ้น ซึ่งจะต่างกันก็เพียงชนิดของต้นไม้ที่ใช้เป็นที่ตรัสรู้เท่านั้น แม้พระสาวกของพระพุทธเจ้าเหล่านั้นก็ดีเมื่อรับข้อปฏิบัติ

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาปิยะ ปิยสีโล, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖} มั่น เสือสูงเนิน, เอกสารประกอบการสอน วิชานิเวศวิทยาในพระไตรปิฎก, ภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.), หน้า ๔๒.

^{๒๗} สวนอันนารัณมัย หมายถึง สวนไม้ดอกไม้ผลอันนารัณมัย

^{๒๘} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๖๑/๔๗.

^{๒๙} ที่.ม. (ไทย) ๑๐/๓๗๔/๓๐๒.

จากองค์พระศาสดาแล้ว ก็จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้ได้บรรลุธรรมขั้นสูงสุดก็จะไปปฏิบัติธรรมที่ป่าเหมือนกัน^{๓๐}

ป่าเป็นพุทธอุทยานแห่งสังฆธรรม เพราะธรรมชาติของป่าจะให้ความสงบเย็นความปลอดภัย โปร่ง โล่งสบาย ป่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งการกระตุ้นจิตวิญญูณ เกื้อหนุนแก่การปฏิบัติธรรมเป็นอย่างมาก^{๓๑} ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมตั้งใจปฏิบัติธรรมจริงๆ ก็คือสิ่งลึกลับที่มีอยู่ในป่า ตลอดจนสรรพสัตว์ น้อยใหญ่ทั้งหลายที่เป็นองค์ประกอบของป่า แต่ก็ไม่ใช่ว่าป่าทุกแห่งสมควรจะเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม บางป่าก็เหมาะแต่บางป่าก็ไม่เป็นสัปปายะเหมือนกัน ป่าชนิดไหนสมควรอยู่และป่าชนิดไหนไม่สมควรอยู่นั้นพระพุทธเจ้าทรงให้สาวกพิจารณาดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ ป่าที่ไม่ควรเสพ (ไม่ควรอยู่อาศัย)

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เข้าไปอยู่อาศัยป่าที่บึงแห่งใดแห่งหนึ่ง เมื่อเธอเข้าไปอยู่อาศัยป่าที่บึงนั้น สติที่ยังไม่ปรากฏก็ไม่ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะ^{๓๒} ที่ยังไม่สิ้นไปก็ไม่สิ้นไป และภิกษุนั้นก็ไม่บรรลุธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยมที่ตนยังไม่ได้บรรลุ ส่วนปัจจัยเครื่องดำรงชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัชบริวาร ที่บรรพชิตจำต้องนำมาใช้สอยย่อมเกิดขึ้นโดยยาก ภิกษุนั้นพิจารณาอย่างนี้ควรหลีกไปเสียจากป่าที่บึงนั้น ไม่ควรอยู่ในเวลากลางคืน หรือในเวลากลางวัน”^{๓๓}

๔.๓.๒ ป่าที่ควรเสพ (ควรอยู่อาศัย)

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เข้าไปอยู่อาศัยป่าที่บึงแห่งใดแห่งหนึ่ง เมื่อเธอเข้าไปอยู่อาศัยป่าที่บึงนั้น สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็สิ้นไป และภิกษุนั้นก็บรรลุธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยมที่ตนยังไม่ได้บรรลุ ส่วนปัจจัยเครื่องดำรงชีวิต คือ จีวรบิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัชบริวาร ที่บรรพชิตจำต้องนำมาใช้สอยย่อมเกิดขึ้นโดยไม่ยาก ภิกษุนั้นพิจารณาอย่างนี้ ควรอยู่ในป่าที่บึงนั้นจนตลอดชีวิต ไม่ควรหลีกไป”^{๓๔}

๔.๓.๓ การรักษาป่า

พระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อดองใบ ปภสสโร) ท่านได้ถือธุดงค์วัตรอย่างเคร่งครัด คือ การอยู่ป่าเป็นวัตร การเข้าไปอยู่อาศัยในป่าของท่านนั้นเพื่อเป็นการหลีกเร้นหาที่สงบเหมาะสำหรับการประพฤติปฏิบัติธรรมพัฒนาจิต อบรมจิตโดยอาศัยสถานที่อันวิเวก จึงทำให้ท่านมีความรู้แตกฉานในพุทธธรรมทั้งด้านปริยัติธรรมปฏิบัติ ปฏิเวธ การที่ท่านได้เข้ามาอยู่ในป่าเพื่อปฏิบัติธรรมตามหน้าที่ของพระสงฆ์แล้วยังช่วยรักษาสภาพแวดล้อม ป่าไม้อันเป็นต้นน้ำ แหล่งกำเนิดสืบพันธุ์ของสรรพสัตว์

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระอธิการธัญญารัตน์ เทชนวน, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระสุพริทธิ์ กิตติญาโน, วัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๒} อาสวะ หมายถึง กิเลสที่หมักหมมอยู่ในสันดาน ไหลซึมชานไปย้อมจิตเมื่อประสบอารมณ์ต่าง ๆ มี ๔ คือ (๑) กามาสวะอาสวะคือกาม (๒) ภวาสวะ อาสวะคือภพ (๓) ighฐาสวะ อาสวะคือทิฐิ (๔) อวิชาสวะ อาสวะคืออวิชา ดูรายละเอียดใน อภ.วิ. (บาลี) ๓๕/๙๖๑/๕๐๔.

^{๓๓} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๙๑/๒๐๔.

^{๓๔} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๙๔/๒๐๖.

น้อยใหญ่^{๓๕} ดังที่ ดร.ภัทรพร สิริกาญจน ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ” ความตอนหนึ่งว่า “ผู้ที่มีศีลและมีวินัยอย่างเคร่งครัด ย่อมไม่ทำลายชีวิต ไม่ทำลายธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะศีลและวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามหลักพระพุทธศาสนาทำให้ชาวพุทธตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต ไม่ทำลายมนุษย์ สัตว์ และพืชอันเป็นสิ่งมีชีวิต นอกจากนั้นผู้ที่มีศีลและวินัยยังทะนุบำรุงสิ่งมีชีวิตให้เจริญงอกงามและเป็นประโยชน์แก่อุภโลกลก จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”^{๓๖}

ลักษณะพิเศษที่เป็นสัญลักษณ์ของวัดนาหลวง คือ ความเป็นธรรมชาติ เพราะการสอนธรรมในสำนักแห่งนี้อาศัยธรรมชาติป่าไม้เพื่อภาวนาจิต ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ปฏิบัติธรรมเป็นอย่างมาก ทำให้จิตใจสงบเยือกเย็นได้ง่าย^{๓๗} ดังจะเห็นได้จากที่ป่าเพ็ญธรรมของพระภิกษุสามเณรก็อาศัยอยู่ในป่า ซึ่งได้จัดสร้างเป็นกุฏิหลังเล็ก ๆ ด้านข้างจัดทำเป็นที่เดินจงกรมมีทางยาวประมาณ ๑๐ เมตร ความกว้างประมาณ ๑.๕๐ เมตร มีมุ้งลวดเพื่อป้องกันเหลือบ ยุง แมลง ไม่ให้มารบกวนในขณะที่ปฏิบัติธรรม กุฏิแต่ละหลังจะตั้งอยู่ห่างกันเป็นระยะ ๆ เหมาะสำหรับการอยู่รูปเดียวเท่านั้น ทำการก่อสร้างด้วยการก่ออิฐถือปูน เพื่อไม่ให้ตัดไม้ทำลายป่าแต่ก็มีกุฏิบางแห่งที่จัดทำด้วยไม้ ก็เป็นการนำเอาต้นไม้ที่ตายแล้วในป่านั้นนำมาใช้ประโยชน์เท่านั้น^{๓๘}

การที่พระราชสิทธิอาจารย์ ได้อาศัยอยู่ในป่าอันเป็นพุทธอุทยานแห่งสังฆธรรมนั้น เป็นการรักษาไปให้พ้นจากการถูกตัดทำลาย ในบางส่วนท่านก็ทำโครงการปลูกฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมด้วยการปลูกป่าใหม่ขึ้นทดแทน เช่นโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติถวายเสด็จเป็นพระราชกุศล เพราะท่านพิจารณาเห็นว่าป่าคือชีวิต ชีวิตคือป่า ลมหายใจของเราคือลมหายใจออกของต้นไม้ ลมหายใจออกของเราคือลมหายใจเข้าของต้นไม้ ต้องมีความกตัญญูทุกเวทีต่อสิ่งที่คุณ ดังพุทธพจน์ตรัสไว้ตอนหนึ่งว่า “บุคคลนั่งหรือนอนได้ร่มต้นไม้ใด ไม่พึงหักรานกิ่งต้นไม้ นั้น เพราะ ว่า คนประทุษร้ายมิตรเป็นคนชั่ว”^{๓๙}

จากการที่พระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร) อยู่อาศัยในป่ามานานนั้น จึงทำให้ท่านรู้จักเรื่องสมุนไพรเป็นอย่างดี ตัวอย่าง เช่น ดอกฮวงสุ่ม เป็นดอกไม้ป่าเกิดตามป่าโปร่งบริเวณที่มีดินอุดมชุ่มชื้น ฉ่ำน้ำ เป็นไม้พุ่มเลื้อยขนาดกลาง กิ่งอ่อนมีขน ใบเดี่ยวรูปไข่ปลายแหลม โคนมนเนื้อคล้ายกระดาษ ท้องใบมีขนสีน้ำตาลอ่อนดอกออกเป็นช่อที่ปลายยอดกลีบรูปหอกปลายแหลม ๕ แฉก สีเขียวอมเหลือง ผลรูปรี ปลายผลมีกลีบรองดอก ๕ กลีบมีขนมาก ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด มีประโยชน์

^{๓๕} สัมภาษณ์, นายดาบตำรวจสมนึก จันทินอก, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอ บ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๖} ภัทรพร สิริกาญจน, “หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ: แนวคิดและบทบาทของพระคณาจารย์ สุนทรญาณในการพัฒนาชุมชน” งานวิจัย เสนอต่อสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘. หน้า ๙๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์, นายวัชรพงษ์ รากาพงษ์, เจ้าหน้าที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จ.อุดรธานี, วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาธรรมาภินันท์ (บุญทัน อคฺคธมฺโม), เจ้าอาวาสวัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๕๓/๒๙.

สรรพคุณทางยาสมุนไพร ใบช่วยเจริญอาหารขับพยาธิ ระบายท้อง แก้กฐกเสียด ไข้ป่า ทารักษาแผลเรื้อรัง รากฝนทาแก้พิษงู^{๔๐}

ปัจจุบันนี้ สำนักงานป่าไม้จังหวัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้ทางวัดช่วยดูแลป่าอุทยานแห่งชาติที่อยู่ล้อมรอบมีเนื้อที่ทั้งหมดโดยประมาณ ๒๕,๐๐๐ ไร่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอาศัยบารมีพระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสสโร) ช่วยป้องกันการบุกรุกตัดไม้ บนภูเขาแห่งนี้มีทั้งส่วนที่เป็นป่าเดิมและป่าใหม่ที่ปลูกขึ้นทดแทนซึ่งได้รับการดูแลรักษาอย่างดี เป็นแบบอย่างในการรักษาระบบนิเวศสร้างความสมดุลให้ธรรมชาติและใช้ปลูกสร้างอาคารเสนาสนะต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในศาสนา และที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร ตลอดจนสถานที่ที่ใช้ในการอบรมพุทธศาสนิกชนผู้มาประพฤติปฏิบัติธรรมถือศีลบำเพ็ญภาวนา

๔.๓.๔ ใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อจิตตภาวนา

จิตตภาวนา คือการฝึกอบรมจิตให้เจริญงอกงามด้วยคุณธรรม มีความเข้มแข็งมั่นคง เบิกบานสงบสุขผ่องใส พร้อมด้วยความเพียร สติ สมาธิ^{๔๑}ลักษณะของจิตที่เป็นสมาธิ มีลักษณะสำคัญดังนี้

๑. แข็งแรง มีพลังมาก ท่านเปรียบไว้ว่าเหมือนกระแสน้ำที่ถูกควบคุมให้ไหลพุ่งไปทิศทางเดียวย่อมมีพลังมากกว่าน้ำที่ถูกปล่อยให้ไหลพรากระจ่ายออกไป

๒. ราบเรียบ สงบซึ่ง เหมือนสระหรือบึงน้ำใหญ่ ที่มีน้ำนิ่ง ไม่มีลมพัดต้อง ไม่มีสิ่งรบกวนให้กระเพื่อมไหว

๓. ใส กระจ่าง มองเห็นอะไร ๆ ได้ชัด เหมือนน้ำสงบนิ่ง ไม่เป็นริ้วคลื่น และฝุ่นละอองที่มีก็ตกตะกอนนอนกันหมด

๔. นุ่มนวล ควรแก่งาน หรือเหมาะแก่การใช้งาน เพราะไม่เครียด ไม่กระด้าง ไม่ร้อน ไม่ชุ่มฉ่ำไม่สับสน ไม่เร่าร้อน ไม่กระวนกระวาย^{๔๒}

จิตที่เป็นสมาธิขั้นสมบูรณ์ เฉพาะอย่างยิ่งสมาธิถึงขั้นฌานพระอรหันตญาณเรียกว่า จิตประกอบด้วยองค์ ๘ นั้นท่านนับจากคำบรรยายที่เป็นพุทธพจน์นั่นเอง กล่าวคือ ๑. ตั้งมั่น ๒.บริสุทธิ์ ๓. ผ่องใส ๔. โปร่งโล่งเกลี้ยงเกลา ๕. ปราศจากสิ่งมัวหมอง ๖. นุ่มนวล ๗. ควรแก่งาน ๘. อยู่ตัวไม่วอกแวกหวั่นไหว ท่านว่าจิตที่มีองค์ประกอบเช่นนี้ เหมาะแก่การนำไปใช้ได้ดีที่สุดในว่าจะเอาไปใช้งานทางปัญญาพิจารณาให้เกิดความรู้เข้าใจถูกต้องแจ่มชัด หรือใช้ในทางสร้างพลังจิตให้เกิดอภิญญาสมาบัติอย่างใด ๆ ก็ได้^{๔๓} สมาธิที่ถูกต้อง ไม่ใช่อาการที่จิตหมดความรู้สึก ปลดปล่อยตัวตนเข้าร่วมหายไปอะไร ๆ แต่เป็นภาวะที่ใจสว่าง โล่งโปร่งหลุดออกจากสิ่งบดบังบีบคั้นกันขวางเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ตื่นอยู่ เบิกบาน พร้อมทั้งจะใช้ปัญญา^{๔๔}

^{๔๐} พระครูภาวนาธรรมาภินันท์ (บุญทัน อคฺคธมฺโม), แดนศีลถิ่นธรรมนำยุค, (อุดรธานี: ม.ป.ท., ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๗.

^{๔๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐๓.

^{๔๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๘๓๐.

^{๔๓} ที.สี. (ไทย) ๙/๑๓๑/๑๐๑.

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๘๓๐-๘๓๑.

กุตตร ในชั้นโลกุตตระนี้ถือว่าได้รับการพัฒนาจิตขึ้นไปจนถึงขั้นปัญญาภาวนา เข้าถึงความมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ได้อย่างแท้จริง

๔.๔ อิทธิพลต่อการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม

วิธีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมนั้น ท่านมองเห็นว่า ในปัจจุบันมีภัยรอบด้านที่สำคัญที่สุดคือ ภัยภายในอันเกิดจากพุทธศาสนิกชนไม่ศึกษา และไม่ปฏิบัติตามพุทธธรรม ทำให้ไม่สามารถนำพระพุทธศาสนาในเชิงปฏิบัติเข้าสู่กระบวนการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จึงมองไม่เห็นคุณค่าแล้วยังเบียดเบียนให้เสียหายทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พุทธศาสนิกชนยังไม่สามารถนำวิถีพุทธวิธีไทยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นปัญหาที่ควรแก้ไขยิ่ง เรื่องนี้จำเป็นต้องดำเนินการในเชิงนโยบายและต้องมีวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

พระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสสโร) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน เด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพที่ดีจึงได้จัดทำโครงการอบรมผู้มาปฏิบัติธรรมที่วัดนาหลวง (อภิญญาเทสติธรรม) เพื่อรองรับเหล่าพุทธศาสนิกชนที่จะเข้าสู่การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดปี^{๔๙} นอกจากนี้ ท่านได้ส่งพระวิทยากรจากวัดนาหลวง (อภิญญาเทสติธรรม) กระจายออกสู่กลุ่มเป้าหมาย เรียกว่า ปฏิบัติเชิงรุกการส่งเสริมปฏิบัติธรรม เป็นการเดินหน้าเข้าหาประชาชนในรูปแบบชุดองค์เป็นคณะ ถ้าหากมีหน่วยงานต่าง ๆ มาขอนิมนต์ให้พระวิทยากรไปช่วยอบรมนอกสถานที่ ซึ่งหลวงพ่อก็ได้ให้ความสำคัญให้ความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดี^{๕๐}

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดังกล่าวนี้เป็น การนำหลักพุทธธรรมให้เข้าถึงประชาชนในทุกระดับ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อมวลชนจำนวนมาก ในปัจจุบันสิ่งที่เห็นได้ยากคือรูปแบบการเดินชุดองค์เป็นคณะเพื่อออกประกาศพุทธธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้^{๕๑} จากการศึกษาพบว่า บุคคลผู้ที่เข้าขอรับการฝึกฝนอบรมส่วนมากนั้น ได้นำหลักธรรมที่ท่านแนะนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนได้รับประโยชน์ที่เกิดแก่ตนเป็นอันมาก มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีลดละอบายมุขที่เป็นทางแห่งความเสื่อม รู้รักสามัคคีเป็นกัลยาณมิตรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดำรงตนอยู่บนความพอดีพอเพียง และมีความเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

๔.๕ อิทธิพลต่อการพัฒนาสังคม

พระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสสโร) มีหลักคำสอนที่เข้าใจง่ายการเทศน์ทุกครั้งท่านจะวิเคราะห์ผู้ฟังว่า มีอายุวัย การศึกษา อาชีพ แล้วท่านก็จะนำหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมแก่ผู้ฟังมาบรรยาย การบรรยายก็จะใช้ภาษาง่าย ๆ แต่มีเนื้อหาธรรมลึกซึ้ง ฟังแล้วรู้สึกซาบซึ้ง เกิดศรัทธา

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายปรีชา ดาพงษ์, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาธรรมาภินันท์ (บุญทัน อคฺคธมฺโม), เจ้าอาวาสวัดนาหลวง, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นางสาวสุกัญญา นาสมใจ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

อยากจะปฏิบัติคำแนะนำของท่าน หลักคำสอนของท่านจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้ที่เคยฟังเทศน์ตลอดถึงผู้ที่เคยเข้าอบรมปฏิบัติธรรม ณ วัดนาหลวง (อภิญาเทสิตรธรรม) เกิดความเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีงามตามแบบวิถีธรรมวิถีไทยทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งมีรายละเอียดในการสัมภาษณ์ดังนี้

พระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร) มีเมตตาธรรมอย่างสูงในการอบรมพุทธศาสนิกชน ท่านมีวิธีการสอนที่ทำให้ผู้ฟังยินดีปฏิบัติตามแนวทางของท่านอย่างไม่ต้องสงสัย คือการได้แนะนำหลักธรรมที่เหมาะสมแก่บุคคล ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนชวนอยากให้นำปฏิบัติให้กล้าที่จะทำสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง บ้างก็ปลอบใจโลมใจให้รื่นเริงบันเทิงธรรม^{๕๒} ที่สำคัญได้หลักการดำรงชีวิตตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา คือเดินตามทางสายกลาง รู้จักพอดี พอเพียง และลด ละ เลิก อบายมุข^{๕๓}ที่ปรากฏชัดคือการที่ท่านทำให้ผู้เป็นตัวอย่าง คือทำอะไรก็สอนอย่างนั้น สอนอย่างไรก็ทำอย่างนั้น เพราะว่า การสอนที่ดีที่สุดคือการทำให้เป็นแบบอย่าง พูดให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส สดให้เอี่ยม เสงี่ยมให้ครบ สงบให้กระจ่าง สว่างให้พอ เรียกว่า **“แบบอย่างที่ดี ดีกว่าคำสอน”**^{๕๔} ซึ่งได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา ๓ ด้าน ได้แก่กายอ่อนนุ่ม วาจาอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน โอนอ่อนผ่อนตาม หลักดังกล่าวนี้นำไปใช้ได้ในทุกหน่วยงานสถานที่ ทำให้บุคคลดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย มีความสุข^{๕๕}

หลักแห่งการครองชีวิตสังคมให้อยู่อย่างมีความสุขอีกประการหนึ่ง คือ วาจาไพเราะ ไม่ชวนทะเลาะ รู้จักสงเคราะห์ ทำประโยชน์ให้พอเหมาะแก่ฐานะหน้าที่ของตน^{๕๖} ดำรงชีวิตอยู่อย่างฉลาด รู้จักสร้างประโยชน์ตนและสังคมส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว^{๕๗} เอกลักษณะของสำนักวัดนาหลวง^{๕๘} เพื่อแสดงให้เห็นรูปแบบวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในสมัยพุทธกาลที่ได้รับการสืบทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน^{๕๙}

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายทองหล่อ เหล่าเพชร, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นางสาววิไลพร มุลกิตติ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายเกษม ทองยศ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นางสาวอัมพร พิมพ์ศรี, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายสมใจ ผาวงศ์, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายราเชนทร์ ลอยอากาศ, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายชาติชาย จันทรสว, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายทองพูน แนนอุดร, ชาวบ้านชุมชนวัดนาหลวง ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สรุปได้ว่า แนวคำสอนของพระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร) ได้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง ยิ่งบุคคลให้เกิดความเลื่อมใสต่อพระรัตนตรัย ได้หลักในการดำรงชีวิตประพฤติชอบตามหลักศีลธรรม ประกอบอาชีพสุจริต ประหยัด อดออม เสียสละ วาจาไพเราะ รู้จักสงเคราะห์ส่วนเหลือผู้อื่น ดำรงตนอยู่บนหลักความพอเพียง ละเว้นอบายมุขต่างๆ ไม่ประมาท รู้สึกรักและห่วงหาแลงแลงสิ่งแวดลอมทรัพยากรป่าไม้ อันเป็นธรรมชาติต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชสัตว์ที่ดีที่สุดในโลก ปลุกฝังส่งเสริมให้คนในชุมชนสังคมมีจิตสำนึกรักสามัคคี มีความกตัญญูกตเวทิตะวันชั่ว ทำแต่ความดี พัฒนาจิตของตนให้สูงขึ้นตามลำดับจนกระทั่งเข้าถึงสภาวะไร้ปัญหา ปราศจากทุกข์ พบกับความสะอาด สงบ สว่างภายในจิตใจนั่นเอง

๔.๖ สรุป

อิทธิพลของหลักคำสอนและผลการปฏิบัติตามแนวทางคำสอนของพระราชสิทธิอาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร) ที่มีต่อสังคมนั้น ทำให้วิถีชีวิตและจิตวิญญาณของผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติเกิดความเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีงามตามแบบวิถีธรรมวิถีพุทธ ดำเนินชีวิตอย่างฉลาดตามหลักศีลธรรม รู้จักพัฒนาตนใน ๒ ด้าน คือ ด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งจะต้องทำไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้เกิดความสมดุลซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินชีวิตที่ดีไม่ควรแยกตัวออกจากธรรมชาติ เพราะธรรมชาติทำให้เข้าใจชีวิตได้ง่าย เมื่อเราอยู่กับธรรมชาติ ธรรมชาติก็จะอยู่กับเรา เมื่อเราไม่ทำลายธรรมชาติธรรมชาติก็จะให้ประโยชน์กับเรา จึงควรอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน และได้รับประโยชน์ร่วมกัน ไม่เห็นแก่ได้จนกลายเป็นเห็นแก่ตัว รู้จักให้มากกว่ารับ รู้จักความพอดีพอเพียง ไม่ประมาท บริบูรณ์พร้อมด้วยความดีและความสุข